

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12848

Tarih : 18.07.2025

10/3013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Elazığ T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutulan mahpus Necmiye Boz, kelepçeli şekilde dış tedavisine zorlanmıştır. Yaşanan bu durum sistematik bir hak ihlalidir. Türkiye'de cezaevlerinde tutulan mahpuslara yönelik kelepçeli muayene ve tedavi uygulamalarının kapsamının, nedenlerinin, sonuçlarının ve bu uygulamanın insan hakları ile hukuk devleti ilkeleri karşısındaki durumunun bütün yönleriyle araştırılması; yaşanan mağduriyetlerin giderilmesi ve insan onuruna yakışır sağlık hizmetinin mahpuslar için de güvence altına alınması amacıyla, Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.

Sümeyye BOZ

Muş Milletvekili

GEREKÇE

Elazığ T Tipi Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Necmiye Boz'un, dış tedavisi amacıyla Fırat Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi'ne sevk edildiği ve burada görev yapan dış hekim Fatma Akbaba tarafından kelepçelerinin çözülmesine izin verilmediği için tedavi edilmeden cezaevine geri gönderildiği iddiası, cezaevindeki mahpusların sağlık hakkına erişiminin ne ölçüde güvence altında olduğu sorusunu bir kez daha gündeme getirmiştir. Bu olay, Türkiye cezaevlerinde uzun süredir sistematik hale gelen, mahpusların hastanelerde muayene ve tedavi sırasında kelepçeli tutulması uygulamasının insan onurunu zedeleyen, aşağılayıcı ve ayrımcı bir uygulama olduğunu ortaya koymaktadır.

Mahpusların sağlık hizmetlerine erişimi, yalnızca bireysel değil, kamusal bir sorumluluktur. Anayasa'nın 17. maddesi kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağını, kimsenin insan onuruna aykırı muameleye maruz bırakılamayacağını açıkça hüküm altına alırken, 56. maddesi ise devletin herkesin sağlık hizmetlerinden faydalanmasını sağlamakla yükümlü olduğunu belirtmektedir. Bu hükümler uyarınca, bir mahpusun özgürlüğü kısıtlanmış olsa dahi, sağlık hakkı ortadan kalkmaz; aksine, bu hak devletin aktif koruma yükümlülüğü altına girer. Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 11. maddesi, hastaların sağlık hizmetlerinden insan onuruna yaraşır biçimde yararlanma hakkını güvence altına alırken, Türk Tabipleri Birliği'nin Etik İlkeleri ve Dünya Tabipler Birliği'nin Cenevre Bildirgesi de hekimlerin mesleklerini hiçbir biçimde ayrımcılığa, baskıya veya insan onuruna zarar verecek uygulamalara alet etmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Uluslararası düzeyde ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi, kimsenin işkence ve kötü muameleye maruz bırakılamayacağını hükme bağlamaktadır. Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (CPT), hasta mahpusların sağlık hizmeti alırken kelepçeli tutulmasını "gereksiz ve aşağılayıcı" bir uygulama olarak değerlendirmekte, yalnızca çok özel güvenlik gerekçeleriyle ve istisnai olarak başvurulabileceğini vurgulamaktadır. Birleşmiş Milletler Mahpuslara Muameleye Dair Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) da sağlık hizmetine erişimde ayrımcılığı yasaklamakta ve mahpusların sivil hastalarla eşit muamele görmesi gerektiğini belirtmektedir.

Ancak uygulamada, Türkiye'de tutuklu ve hükümlülerin büyük çoğunluğu hastane sevkleri sırasında ve tedavi odasında bile kelepçeli tutulmakta, bazı durumlarda muayene ve tedaviyi reddetmek zorunda bırakılmaktadır. Bu durum sağlık hizmetinin niteliğini düşürmekte, hekim ile hasta arasında güven ilişkisini zedelemekte, psikolojik baskı yaratmakta ve hastaların tedaviden kaçınmasına yol açmaktadır. Bu uygulama, aynı zamanda ceza infaz sisteminin sağlık hakkı üzerindeki keyfi yetki kullanımına işaret etmekte ve hak temelli ceza infaz anlayışıyla bağdaşmamaktadır.

Necmiye Boz'un yaşadığı olay bu bağlamda münferit değil, sistematik bir sorunun parçasıdır. Bu nedenle, Türkiye'de cezaevlerinde tutulan mahpuslara yönelik kelepçeli muayene ve tedavi uygulamalarının boyutlarının ve insan hakları ile hukuk devleti ilkeleri karşısındaki durumunun bütün yönleriyle araştırılması, insan onuruna yakışır sağlık hizmetinin mahpuslar için de sağlanması amacıyla bir Meclis araştırması açılması elzemdir.

2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	AK
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	AKaya
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	